

Гусарова К. В.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи
Слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Анотація: У тезах проаналізовано особливості проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів в Україні, висловлено авторську думку щодо ефективності механізму здійснення громадських антикорупційних експертиз нормативно-правових актів.

Ключові слова: громадянське суспільство, антикорупційна експертиза, громадський контроль, нормативно-правові акти, органи державної влади.

Аннотация: В тезисах проанализованы особенности проведения общественной антикоррупционной экспертизы нормативно-правовых актов в Украине, выражено авторское мнение по поводу эффективности механизма проведения общественных антикоррупционных экспертиз нормативно-правовых актов.

Ключевые слова: гражданское общество, антикоррупционная экспертиза, общественный контроль, нормативно-правовые акты, органы государственной власти.

Annotation: The theses concern the analysis of anti-corruption public expertise features of legal acts in Ukraine. The author's opinion is expressed about the effectiveness of anti-corruption public expertise motion of legal acts.

Keywords: civil society, anti-corruption expertise, public control, regulatory legal acts, government.

На сьогодні корупція в Україні є однією з основних проблем реформування системи державного управління на засадах верховенства права, прозорості, справедливості, а також створення нормальних умов для розвитку сучасної економіки та свідомого громадянського суспільства. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть наставати практично у всіх сферах суспільного

життя [1, с. 163]. Ця ситуація вимагає серйозних кроків та актуалізує питання щодо негайного оновлення правоохоронної та судової системи, органів прокуратури і, найголовніше, антикорупційного законодавства. Саме рекомендації таких світових організацій як ГРЕКО, ОЕСР, Венеціанської комісії та інших сприяють укоріненню свободи слова, незалежності ЗМІ та створенню дієвих засобів громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування з боку інститутів громадянського суспільства.

Проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та їх проектів належить до числа найбільш актуальних завдань, оскільки на законодавчому рівні вона була закріплена відносно нещодавно.

Значимо, що саме громадський контроль є однією з основних підвалин успішної антикорупційної політики в Україні. Підрунтям теоретичного та практичного формування моделі громадського контролю стали праці таких вчених, зокрема Ю. П. Битяка, Б. М. Головкина, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. Л. Копиленко, О. В. Кузьменко, С. В. Курінного, Д. М. Лук'янца, Н. Р. Нижник, В. П. Петкова, Л. Л. Попова, О. П. Рябченко, О. Ю. Шостко, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмиша та інших.

У сучасній Україні застосовується велике різноманіття інструментів громадського контролю, але найактуальнішим з них залишається проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. Можливість проведення такої експертизи громадськістю зазначається у ст. 21 ЗУ «Про запобігання корупції», а саме: «... Громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право: ... 3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій», а також у ст. 55 цього Закону: «...7. За ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза чинних нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів; ...8. Результати антикорупційної експертизи, в тому числі громадської, підлягають обов'язковому розгляду суб'єктом видання (прийняття) відповідного акта, його правонаступником або суб'єктом, до якого перейшли відповідні нормотворчі повноваження у даній сфері» [3].

Спираючись на офіційні дані державних органів, уповноважених здійснювати аналогічний механізм протидії корупції, можна стверджувати, що результати проведення самостійних громадських антикорупційних експертиз НПА значно перевищують показники державної експертизи.

Згідно Аналітичного звіту «Про стан реалізації НАЗК, Міністерством юстиції України, профільним комітетом ВРУ повноважень у сфері здійснення антикорупційної експертизи НПА та їх проектів» за 2015-2019 роки однієї з таких громадських організацій, а саме Центру політико-правових реформ, можемо помітити, що за минулий рік ці державні інституції з 618 проектів актів Уряду не виявили корупціогенних факторів у жодному з них; зі 157 законопроектів

виявлено по одному незначному корупціогенному фактору у двох із них, а у чинних законах («Про Вищу раду правосуддя», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям») також жодного корупціогенного фактору. Втім, сама ГО ЦППР готує висновки своєї експертизи щодня, а в загальній кількості близько 200 висновків на парламентські законопроекти та 250 висновків на акти КМУ [4].

Сьогодні в українському суспільстві, органах державної влади має формуватися і розвиватися негативне ставлення до корупційних діянь як у внутрішніх відносинах у державі, так й у відносинах із міжнародними організаціями і закордонними державами. Антикорупційна експертиза має стати потужним інструментом протидії корупції. Якісне очищення значного масиву проектів нормативно-правових актів, а також чинних нормативно-правових актів дозволить зупинити розвиток корупційних норм у законодавстві [2, с. 148].

Отже, спираючись на дані, наведені у цій статті, постає нагальне питання необхідності розвитку державного механізму антикорупційної експертизи НПА, а також посилення впливу та більш широкого врахування експертної діяльності громадських організацій щодо редагування чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Сметаніна Н. В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства / Н. В. Сметаніна // Право і суспільство. – 2017. – № 4/2. – С. 162–165.
2. Сметаніна Н. В. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів як інструмент запобігання корупції: вітчизняний і міжнародний досвід / Н. В. Сметаніна // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції 15 квітня 2016 року, м. Харків / МВС України ; Харківський нац. ун-т внутр. справ ; Кримінологічна асоціація України. – Харків : ХНУВС, 2016. – С. 146–149.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
4. Аналітичний звіт про стан реалізації НАЗК, Міністерством юстиції України, профільним Комітетом ВРУ повноважень у сфері здійснення антикорупційної експертизи НПА та їх проектів у 2015–2019 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20874007-analitichniy-zvit-pro-stan-realizatsiyi-nazk-ministerstvom-yustitsiyi-ukrayini-profilnim-komitetom-vru-povnovageen-u-sferi-zdiysnenniya-antikoruptsiynoyi-ekspertizi-npa-ta-yih-proektiv-u-20152019-rokah>.
5. Andrii Marusov. Anti-corruption policy of Ukraine: first successes and growing resistance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Renaissance_A4_4Anti-Corruption-Policy.pdf

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 **укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих**
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головіна*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80